

Com una estàtua grega

CONCHA GARCÍA

POESIA

Djuna Barnes, *Poesía reunida 1911-1982*. Pròleg de Philip Herring. Edició d'Osias Stutman. Traducció d'Osias Stutman i Rosa Lentini. IGITUR. Montblanc, 2004.

Al'escriptora nord-americana Djuna Barnes (Nova York 1892-1982) se la coneix sobretot per la seva esplèndida novel·la modernista *Nightwood* (1936), traduïda per Seix Barral com *El bosc de la nit*. No obstant, Djuna Barnes va practicar durant tota la seva vida l'escriptura del poema, sense a penes haver-ne publicat. ¿Potser és que la seva prosa té alguna particularitat que no conté la seva poesia? Per primer cop es publiquen les seves poesies completes en edició d'editor, escrites entre el 1911 i el 1982. En total, 84 poemes, agrupats en tres parts. La primera conté 33 poemes, escrits entre el 1911 i el 1929; la segona consta de només 7 poemes, publicats entre el 1938 i el 1992, i la tercera conté 44 poemes inèdits, escrits en el seu apartament de Patchin Place en el Greenwich de Nova York, entre el 1940 i el 1982.

El seu obsessiu perfeccionisme, sobretot en els últims anys de tancament en el seu apartament, la va portar a escriure corregint un cop i un altre cada poema, amb la qual cosa en tenia múltiples versions i, a mesura que passava el temps, els treballava més cosa que fa que ens trobem amb diferents versions possibles, però no úniques, del mateix text. Un dels personatges d'un conte seu arriba fins i tot a definir exacta-

ment la seva escriptura: "Ah, aquest poema, aquest breu tros d'un poema. És una cosa molt commovedora, densa, dolça -un fragment de llenguatge-. Et fa sentir pietat a tot el cos perquè és complet però mutilat, com una estàtua grega, i no obstant, intacte, com la vida". Va ser una bona lectora de John Donne i va aplicar a la seva obra el to metafísic amb la sensibilitat surrealista que es delecta amb la foscor, així com l'aguda consciència de pertànyer a una

LA POETA NORD-AMERICANA DJUNA BARNES

tradicció central de la literatura anglesa modernista. Però sobretot una infantesa plena d'amargura fa que la seva mare i el pare ja mort siguin els personatges centrals dels seus poemes: un pare llibidinós i insensat, una àvia espiritista i una violenta iniciació sexual van incidir en els primers capítols de la seva vida. Personatges esbiaixats, desdibuixats, dels quals només queda l'aire d'una sensació que la traducció literal i lineal del poeta argentí que viu a Barcelona Osias Stutman transmet àmpliament.

CONJUNCIÓ D'UN SOL UNIVERS

El 1936 T.S. Eliot, amb el qual Djuna va mantenir correspondència, va dir que la seva prosa atrauria els lectors de poesia, i, tot i no acceptar-la mai com a poeta, en aquesta escriptura hi veiem la conjunció d'un sol univers que no té per què estar separat per les rígides regles del gènere literari.

Les diferents versions de poemes com *Desamparo*, *Discante*, *Sátiras...* són un exercici d'introspecció i de llenguatge. Sempre fidel al seu món, es pot dir que l'excés d'intel·lectualisme, així com la utilització d'icones religioses i la sàtira i el sarcasme amb què embolica alguns versos, contribueix a fer que els seus textos siguin més foscos, però no per això menys interessants.

En clau de lectura estic parlant d'una poesia que ens mostra un relat obsessiu, que es creua en alguns moments amb la pèrdua d'identitat i, sobretot, amb la consciència de ser dona. Com va dir la també poeta nord-americana Marian Moore, llegir-la és com llegir un idioma estranger que entens. I hi estic d'acord.

NARRATIVA

Maria Torres i Palau, *En primera persona*. Premi de narrativa l'Ametlla de Mar. MARCH EDITOR. Vallbona de les Monges, 2004.

Maria Torres i Palau (València, 1978) és llicenciada en comunicació audiovisual i ha treballat en diversos mitjans de comunicació. Finalista de certàmens com el de l'Institut de la Dona i guanyadora, entre d'altres, del Jordi Serra 2001 i del premi Castelló de la Ribera de narrativa 2003, fa només uns mesos ens presentava *La vida segons...*, un recull de ficcions narrades a la manera d'estrelles de la gran pantalla com ara Humphrey Bogart, Jean-Luc Godard i Meg Ryan. Ara, amb *En primera persona*, ens ofereix una altra obra singular: 10 històries que pertanyen a la pròpia vida dels personatges que les expliquen. Des d'una dona que comença 15 vegades una carta al seu germà i al final decideix enviar-li només aquests encapçalaments, fins als consells que una lletraferida prostituta dona a un escriptor curt d'idees, passant per la crònica d'un esmorzar habitual de qualsevol treballador d'un magatzem i les vicissituds d'un nadó de 12 hores de vida que ha estat desnat de la tova i calenta habitació que tenia a la placenta de la mare. Monòlegs refrescants i plens de referències a personalitats de la talla de T.S. Eliot, Miquel Martí i Pol i Mario Benedetti configuren una obra atrevida i suggeridora. A.T.

Alex Renyé, *L'enivrement des senteurs, le charme bucolique, l'éventail de couleurs... i altres històries prescindibles*. TRABUCAIRE. Canet de Rosselló, 2004.

Jugant amb foc

ANNA TOMÀS

NARRATIVA

Joan Tocabens, *Esgarrapades i pinyols a l'ombra de Bellaguarda*. TRABUCAIRE. Canet de Rosselló, 2004.

En la vida dels infants hi ha un acord inconscient amb la instintivitat del món natural. La flora i en especial la fauna són per al nen el món a l'abast de la mirada, del gest, de l'experiment diari. La relació que mantenen amb l'espectacle viu de la natura una quadrilla d'un petit poble a la frontera franco-espanyola, als inicis de la dècada dels 40, omple les planes d'*Esgarrapades i pinyols a l'ombra de Bellaguarda*, una obra que pretén, a més, demostrar-nos que la infància no és només aquell món de tendresa i protecció, sinó també un període de grans alteracions vitals que comprenen també la por i la crueltat. Com ja feia notar fa uns mesos Isabel-Clara Simó amb els contes agrupats a la seva obra *Angelets*, ser nen o nena també té el seu regust amarg, un regust que, en alguns casos, pot arribar a apoderar-se de tota aquesta etapa de la

vida, convertint la criatura en un petit monstre, com Andrew, un dels personatges del darrer llibre de Toby Litt, *Canciones de los niños muertos*. Sigui com sigui, ens fem grans massa de pressa i amb el temps no podem evocar les experiències viscudes a la primera infantesa sense tractar de recuperar la frescor i les sensacions viscudes i segrestades des d'aleshores en el cor.

UNA INFANTESA TRILINGÜE

Joan Tocabens va néixer al Pertús, a la Catalunya Nord, on va fer els estudis primaris entre uns infants gairebé tots trilingües (català, francès, castellà). Després del seu pas per la universitat, va ser nomenat professor de l'Escola de Mestres de Perpinyà -transformada el 1991 en Institut Universitari-, va encapçalar durant trenta anys la formació pedagògica dels mestres de català i es va dedicar a publicar un important material d'ensenyament i de coneixença del nostre patrimoni. El 1983 va fer irrupció a les lletres catalanes amb *Poemes d'alba a crepuscle*. Des d'aleshores, any rere any, no ha deixat de publicar novel·la, poesia i teatre històric.

Escardalenc i cama prim, el protagonista del present títol se'ns presenta com un col·leccionista d'armes. Carregat amb

una metrallera, el fusell en bandolera, dues pistoles a la cintura i dues cartutxeres de llautó creuades sobre el pit, evoca la imatge de Pancho Villa. Ara bé, són artefactes de foc inútils i aviat els seus progenitors els hi confiscuen. No obstant això, el seu esperit bel·licós, que comparteix amb els seus amics del carrer, aviat troba ocupacions més apassionants, com la fabricació d'un canó a la manera de McGiver, emprant un cordill xop d'oli, la pólvora de quatre bales i una gla com a projectil. Després de l'incendi que aquesta construcció casolana provoca en els matolls veïns i d'alguns incidents més amb clorat de potassa robat al laboratori del liceu, els nens eixamplen el perímetre de les seves investigacions i comencen a temptejar l'exploració de cementiris, nius de capsigrany i riberes habitades per colobres, serps d'aigua i, fins i tot, escurçons. Bonys, cremades i fiblades seran el resultat d'aquestes aventures, divertides i entusiastes, que Tocabens exposa amb tal riquesa de detall que el lector se sent totalment particip de les peripècies i desventures d'aquests marrecs, uns episodis desvetlladors de la nostàlgia i la consciència de com les entremaliadures que vam cometre de petits ens alligoren per a l'avenir.

“La novel·la no és una confessió de l'autor, sinó una exploració del que és la vida humana en la trampa que el món ha esdevingut”, escrivia Milan Kundera. Alex Renyé, nascut a les Borges Blanques, hagué d'integrar-se a una realitat nord-catalana, el Rosselló, que poques semblances té amb la del seu poble d'origen. Les pàgines del seu darrer títol, *L'enivrement des senteurs, le charme bucolique, l'éventail de couleurs... i altres històries prescindibles*, són el resultat del seu treball d'exploració, de dissecció del món estrany en el qual ha hagut de fer-se lloc. Homes i dones, joves i vells, benestants i pobres, cap categoria és passada per alt per aquest escriptor, poeta i actor. Escorcollant en l'ànima dels individus perduts que poblen la seva darrera obra, Renyé edifica una visió personal de les terres del Rosselló. Observador privilegiat, passa revista al món de l'adolescència, a la dolça felicitat de la jubilació recent, a l'ambient que es respira en el nou restaurant de moda i a les vicissituds d'un gendarme en aquesta comarca de la Catalunya Nord. A.T.